

## การว่าความของทนายความในศาลเยาวชนและครอบครัว

วิจิต ชนะพันธ์ \*

อาจารย์ ดร.พระพงษ์ ภักคิรี \*\*

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

### บทนำ

ในปัจจุบันการกระทำความผิดของเยาวชนเป็นปัญหาอย่างมากที่ทำให้สังคมเกิดความวุ่นวายไม่สงบสุข เนื่องจากปัจจุบันมีความเจริญอย่างรวดเร็วทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดจากการเลียนแบบสื่อต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ทางรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลใด ๆ หรือประเทศใด ๆ จึงให้ความสนใจกับการแก้ปัญหาของเยาวชนเป็นอย่างมากเพราะเยาวชนนั้นจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าและเมื่อการกระทำความผิดเกิดขึ้นนั้นก็มักจะต้องใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนในการพิจารณาคดีหรือพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเหล่านั้นทำให้ประเทศที่มีความเจริญแล้วหลาย ๆ ประเทศมีศาลพิเศษในการใช้พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่เรียกว่า “ศาลเด็กและเยาวชน” ( Juvenile Court )

ปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวมีครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด หรือคดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ออามาตามกฎหมายหรือคดีครอบครัว อันได้แก่ คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัวแล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือคดีที่ศาลจะต้องพิพากษาหรือสั่งเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

ทนายความมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนและต้องการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบรรเทาความเดือดร้อน เนื่องจากวิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพอิสระ ทนายความมีอิสระในการพิจารณาว่าจะรับคดีของลูกค้าหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ในการประกอบวิชาชีพของแต่ละคน เช่น ทนายความอาจไม่รับคดีอาชญากรรม คดีฆ่าคนตาย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม โดยหน้าที่ของทนายความนั้นควรจะช่วยเหลือลูกค้าที่เดือดร้อนเนื่องจากบุคคลเหล่านี้มิได้รู้ข้อกฎหมาย ไม่ทราบว่าตนมีสิทธิและจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างไร จึงเป็นหน้าที่ของทนายความที่จะต้องอธิบายให้ลูกค้าเข้าใจ และยอมรับสารภาพผิดหากได้กระทำความผิดจริงเพื่อให้โทษที่จะได้รับลดน้อยลง ในประเทศอังกฤษนั้น การไม่รับว่าความถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่ให้ความยุติธรรม แต่ในสหรัฐอเมริกาถือว่าทนายความมีอิสระที่จะรับหรือไม่รับว่าความก็ได้ (จิตติ ติงศภัทย์, 2528, หน้า 106.)

ที่ปรึกษากฎหมาย คดีเด็กและเยาวชน ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการอบรม ระเบียบปฏิบัติ ของที่ปรึกษากฎหมายการจดทะเบียนและลบชื่อออกจากบัญชีพ.ศ. 2556 ที่ปรึกษากฎหมาย หมายความว่า ทนายความ ซึ่งสอบผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดและได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นที่ปรึกษากฎหมายที่ศาลเยาวชน และครอบครัวกลาง ในประเทศไทยอาชีพทนายความถือเป็นวิชาชีพอิสระ ซึ่งถือกำเนิดมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอู่ทอง เมื่อประมาณปี พ.ศ. 1899 เนื่องจากช่วงนั้นได้มีการปรับปรุงการปกครองบ้านเมืองอย่างมากโดยนำวิธีการของ กรุงสุโขทัยและวิธีการของขอมมาผสมผสานกันเพื่อให้บ้านเมืองดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยจึงได้ทรงบัญญัติ และประกาศใช้กฎหมายอันเป็นรากฐานในการปกครองและทางศาลไว้ด้วยกันหลายฉบับ จากนั้นผู้ประกอบ อาชีพทนายความก็ได้พัฒนาตนเองเรื่อยมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2457 ได้มีการตราพระราชบัญญัติทนายความ ขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระปรเมน ทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และต่อมาได้ มีการแก้ไขหลายต่อหลายครั้งจวบจนกระทั่งเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2528 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ทนายความฉบับแก้ไขครั้งล่าสุด และในวันที่ 18 ธันวาคม 2528 สภาทนายความก็ได้รับการสถาปนาขึ้นโดย บทบัญญัติของกฎหมายโดยสมบูรณ์ นอกจากนั้นพระราชบัญญัติทนายความฉบับ นี้ยังได้บัญญัติให้มีการก่อตั้ง สภาทนายความให้เป็นนิติบุคคล (พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 6)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าอาชีพทนายความถือเป็นการประกอบวิชาชีพแขนงหนึ่ง ซึ่งคำว่าวิชาชีพ มาจากคำว่า วิชาและอาชีพ หมายถึง อาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ซึ่งถ้าไม่มีความรู้จะประกอบอาชีพนี้ไม่ได้ ความรู้ในอาชีพ ทนายความนี้ได้มาจากการศึกษากฎหมาย ต้องผ่านการอบรมสอบใบอนุญาตให้ว่าความหรือที่เรียกโดยทั่ว ๆ ไป ว่า ตัวทนาย ถึงจะประกอบอาชีพเป็นทนายว่าความได้ อย่างไรก็ตามอาชีพทนายความอาจถือได้ว่าเป็นการ ประกอบวิชาชีพที่ผูกขาด อันเนื่องมาจากมีการกำหนดคุณสมบัติพิเศษ ไม่อนุญาตให้บุคคลอื่นที่มีใบอนุญาต ให้ว่าความเข้ามาประกอบอาชีพทนายความได้ ทำให้วิชาชีพทนายความส่วนใหญ่ไม่มีการแข่งขัน เมื่อไม่มีการ แข่งขันจึงไม่มีการควบคุม วิธีเรียกค่าจ้างว่าความในการให้บริการแก่ผู้ที่มาขอคำปรึกษา และแก้ต่างคดีความให้ แม้ว่าทนายความจะมีสภาทนายความที่คอยควบคุมอยู่ก็ตาม แต่สภาทนายความก็มิได้มีบทบัญญัติควบคุมหรือ กำหนดรูปแบบในการเรียกค่าว่าความให้ชัดเจน ยกเว้นระเบียบการจ่ายค่าตอบแทนในกรณีให้คำปรึกษาแก่หน่วย ราชการต่าง ๆ อาทิเช่น การนั่งเวรให้คำปรึกษาที่ศาล การเข้าร่วมการสอบสวนผู้ต้องหาเด็ก เป็นต้น

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบคุณลักษณะของทนายความในการว่าความในศาลเยาวชนและครอบครัว
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของทนายความในการว่าความในศาลเยาวชนและ ครอบครัว
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของของทนายความในการว่าความในศาลเยาวชนและ ครอบครัว

## ขอบเขตของการวิจัย

### 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ทนายความที่มีประสบการณ์ในการทำงานในการว่าความในศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 5 ท่าน โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview)

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องและศึกษาจาก หลักแนวคิดของหลักกฎหมายและปัญหาที่เกิดขึ้นจากกฎหมายเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ของทนายความ ได้แก่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 บทความ เอกสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์

### 2. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ทนายความที่มีประสบการณ์ในการทำงานในการว่าความในศาลเยาวชนและครอบครัว

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ทนายความที่มีประสบการณ์ในการทำงานในการว่าความในศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

- 1) นายวิสุทธ์ จันทน์มัญระ
- 2) นายสุรชัย ประทุมศิลป์
- 3) นายสถาพร พรรณพิว
- 4) นายเดช ศรีเมือง
- 5) นายอภิรุณ เทพนุกูล

โดยในประเด็นคำถามที่ได้เตรียมไว้ โดยให้อิสระต่อผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยการถามให้ได้คำตอบที่มีรายละเอียดครบถ้วน โดยให้ผู้ให้สัมภาษณ์อธิบายและให้เหตุผลประกอบเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในช่วง มกราคม – เมษายน 2562

4. ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

## ผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้ สังคมได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ซึ่งจะต้องดำเนินการทั้งด้านสังคมและทางด้านกฎหมายควบคู่กัน ศาลเยาวชนและครอบครัว จึงถูกจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และเป็นองค์กรสำคัญที่มีอำนาจในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด นอกจากตำรวจ อัยการและสถานพินิจ โดยมี

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 เป็นกรอบในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่เข้า

สู่กระบวนการยุติธรรม มีเจตนารมณ์ คือ

- (1) สงเคราะห์และคุ้มครอง สวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน
- (2) นำความยุติธรรมที่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของบุคคลมาใช้
- (3) นำวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมมาใช้กับเด็กเป็นรายบุคคล
- (4) คุ้มครองสถานภาพของครอบครัว จึงเป็นผลให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมี

ภารกิจที่สำคัญและมีผลถึงอนาคตของประเทศ ศาลเยาวชนและครอบครัวจะทำหน้าที่เป็นองค์กรพิทักษ์รักษาและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ภายใต้กฎหมายที่รับรองและคุ้มครองสิทธิเด็ก ไว้หรือแม้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จะเข้าไปคุ้มครองดูแลสิทธิเด็กตามกรอบอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมีการแสวงหามาตรการและแนวทางทุกรูปแบบเพื่อให้ความช่วยเหลือหรือปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด และทำงานกันอย่างเต็มความสามารถแล้วก็ตาม แต่ปัญหาอันเกี่ยวกับที่เด็กเป็นผู้กระทำผิดเสียเองกลับทวีปัญหามากขึ้น จำนวนเด็กที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก็นับว่ายังมีจำนวนมากและยังคงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น เราจะพบเห็นปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมายอยู่เสมอ ๆ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากสภาพครอบครัวขาดความรัก ความอบอุ่น และความเห็นอกเห็นใจ สถานการณ์เหล่านี้ทำให้เด็กขาดที่พึ่ง และนับวันจะมีแนวโน้มที่ความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง มีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ดำเนินงานโดยผู้พิพากษาที่กำหนดคนนโยบายและปฏิบัติงานอยู่ในศาล จึงจำเป็นต้องศึกษาทัศนคติของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างไร และแนวทางการแก้ไข

จากการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้อง พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ ที่ปรึกษาทนายความ ยังมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม เนื่องจากไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวเพียงพอที่จะทำให้สามารถคุ้มครองแก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่เข้ามาสู่การดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว อีกทั้งวิธีการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดของศาลเยาวชนและครอบครัวยังไม่มีการค้นหาสาเหตุการกระทำผิดก่อนการพิจารณาคดี คำพิพากษายังไม่เหมาะสมที่จะแก้ไข พื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้อย่างถูกต้อง ตรงจุดและเป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้อย่างแท้จริง อีกทั้งบทบัญญัติของกฎหมาย ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในการใช้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวให้สามารถนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้อย่างเต็มที่

### อภิปรายผล

รูปแบบคุณลักษณะของทนายความในการว่าความในศาลเยาวชนและครอบครัวพบว่า ทนายความในศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในระบบงานศาลเยาวชนและครอบครัว ที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยมุ่งเน้นการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู มากกว่าการลงโทษ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเต็มที่เริ่มตั้งแต่เข้าสู่ศาลจนเสร็จสิ้นไปจากศาลเยาวชนและครอบครัว

**ปัญหาและอุปสรรคของทนายความในการว่าความในศาลเยาวชนและครอบครัว** พบว่า จากบทบาททนายความดังกล่าวมีผลต่อกระบวนการยุติธรรมคือหากผู้กระทำผิดได้กระทำผิดจริงเมื่อทนายความได้มีโอกาสพบได้รับรู้ข้อเท็จจริงแล้วก็จะให้คำแนะนำแก่ผู้กระทำผิดให้การรับสารภาพเพื่อที่จะได้รับการลดโทษการดำเนินการก็เสร็จสิ้นโดยเร็วเกิดผลดีทั้งต่อผู้กระทำผิดและเหยื่ออาชญากรรมหากเป็นกรณีที่ไม่ถูกต้องก็จะเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาครัฐกระทำไปในทางที่ไม่ถูกต้องที่ไม่ควรทำให้กระบวนการยุติธรรมได้รับการยอมรับและเชื่อถือสมกับเจตนารมณ์และเป้าหมายสุดท้ายคือ “ความยุติธรรม” ทัศนคติของทนายความต่อบทบาทในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

บทบาทของทนายความในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในชั้นจับกุมและสอบสวนมีปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลประกอบด้วยความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นประเด็นสำคัญทำให้เกิดปัญหามากมายของการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกของทนายความบางคนในเรื่องเหล่านี้ก็ยังไม่เต็มที่ด้านงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้น้อยไม่เพียงพอ

รัฐบาลให้ความสำคัญกับเรื่องนี้น้อยมากจำนวนทนายความมีน้อยการกำหนดประสิทธิภาพหรือคุณภาพของทนายที่รัฐจัดทำให้ประเทศไทยยังขาดการกลั่นกรองถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความที่จะทำงานพิทักษ์สิทธิให้กับผู้ต้องหาและในประเทศไทยผู้ต้องหาไม่มีสิทธิที่จะเลือกทนายและการกำหนดคุณสมบัติของการเป็นทนายขอแรงในประเทศไทยยังขาดการคัดเลือกหรือกลั่นกรองบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ทนายขอแรงสำหรับกลุ่มที่ตกเป็นผู้ต้องหาในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตนเองซึ่งการรับรู้และตระหนักในความสำคัญของสิทธิที่จะได้รับในสังคมไทยยังเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญที่ทำให้การพิทักษ์สิทธิที่ควรได้รับไม่ประสบผลเท่าที่ควรประกอบกับการให้ความสำคัญจากภาครัฐต่อบทบาทของทนายความในประเทศไทยยังมีน้อยเมื่อทำห้งบประมาณและการกำหนดค่าตอบแทนให้กับทนายความไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ในการพิทักษ์สิทธิให้กับประชาชนมีประสิทธิภาพ

**แนวทางการพัฒนาศักยภาพของของทนายความในการว่าความในศาลเยาวชนและครอบครัว** พบว่า

- 1.) ควรทำให้ประชาชนมีการตื่นตัวในด้านสิทธิของตนเอง
- 2.) ผลักดันให้มีการจัดตั้งรณรงค์การช่วยเหลือกฎหมายประชาชนที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น
- 3.) มีการจัดตั้งกองทุนสิทธิเสรีภาพของประชาชนทางกฎหมายที่เป็นอิสระ

และเป็นกองทุนที่ต้องเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนและต้องมีเงินค่าตอบแทนการทำงานของทนายความ ควรมีหน่วยงานสนับสนุนการทำหน้าที่นี้ เพื่อให้ทนายความสามารถอยู่ได้และใช้ความรู้ความสามารถตนเองได้

4.) การแก้ไขกฎหมายกระบวนการยุติธรรม โดยอย่างยิ่งต้องมีระบบการตรวจสอบการทำงานของบุคลากรของยุติธรรม โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการ

5.) การกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนและการปลูกฝังในสถาบันการศึกษาให้กับนักกฎหมายทนายความ

การพัฒนาบทบาทของทนายความให้ปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนภาครัฐควรตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายและเป็นกองทุนอิสระจากรัฐบาลและอิสระจากศาลอิสระจากอัยการและอิสระจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีคณะกรรมการเป็นภาคประชาสังคมหรือภาคประชาชนจากสภาพทนายความเพื่อให้มีความปลอดภัยและปลอดภัยจากการแทรกแซงจากฝ่ายรัฐบาลจริงและมีเงินเพียงพอช่วยเหลือประชาชนต้องกำหนดค่าตอบแทนให้กับทนายความให้มีความเหมาะสมเพียงพอและมีค่าพานะในการเดินทางให้กับทนายความที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ผลักระให้กับทนายความเช่นที่ผ่านมาทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงานช่วยเหลือสังคมบทบาททนายความในปัจจุบันต้องทำงานในเชิงรุกได้แก่ทำการเผยแพร่กระตุ้นการเตือนให้ประชาชนมีความรู้และตระหนักในสิทธิของตัวเองและหวงแทนสิทธิของตัวเองเมื่อเกิดปัญหาถูกละเมิดสิทธิจะได้สามารถดำเนินการและขอความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนั้นการดำเนินการไปในลักษณะเช่นนี้อย่างต่อเนื่องทำให้ประชาชนมั่นใจว่าเขามีสิทธิและเขายังสามารถใช้สิทธิในการปกป้องตัวเองได้ด้วยและถ้าหากมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้จับกุมต้องจัดการอย่างรวดเร็วและเปิดเผยกับสังคมนอกจากนั้นจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบจากภาคประชาชนรวมกันเป็นพลังโดยไม่ยอมการใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้องของผู้บังคับใช้กฎหมายถ้าประชาชนมีความตื่นตัวและเข้มแข็งในกระบวนการทางกฎหมายจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวของประเทศไทยได้ในระยะยาว

### ข้อเสนอแนะ

1. สภาพทนายความจะต้องมีบทบาทและสนับสนุนให้ประชาชนมีความตื่นตัว รับรู้ถึงการมีสิทธิและรักษาสิทธิของตนในเลือกทนายความที่ตนต้องการ

2. รัฐควรจะต้องจัดตั้งกองทุนขนาดใหญ่ที่เป็นอิสระเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนและสนับสนุนเงินค่าตอบแทนการทำงานของทนายความ ทำให้ประชาชนมีโอกาสและสามารถเลือกทนายความที่ตนต้องการและไว้วางใจให้มาทำหน้าที่แทนตนได้

3. สำนักงานศาลยุติธรรม ควรจัดอบรมให้กับทนายความที่จะไปปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวให้มีความรู้ ความเข้าใจในระบบงานของศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มขึ้นให้มีหลักสูตรเน้นเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบงานศาลเยาวชนและครอบครัว เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

4. การกำหนดหลักสูตรการศึกษาของนักศึกษาด้านกฎหมาย มหาวิทยาลัยซึ่งให้การศึกษาควรจะต้องมีหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นหลักสูตรให้กับนักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอ

5. รัฐควรพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้กับทนายความให้เหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ
6. รัฐควรกำหนดคุณสมบัติของการเป็นทนายความและมีการทำประวัติในการทำคดีให้ผู้ต้องหาได้คัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ
8. ภาครัฐและองค์กรศาลควรเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมจรรยาบรรณและความประพฤติของทนายความเสมอ และส่งเสริมวิชาชีพกฎหมายให้ได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้
9. รัฐควรออกกฎหมายรับรองมาตรฐานความประพฤติของทนายความ เนื่องจากวิชาชีพทนายความต้องเสนอบริการทางกฎหมายแก่ประชาชนที่ถือได้ว่าเป็นบริการสาธารณะ (public service) ประการหนึ่ง ที่จะต้องมีการตรวจสอบอย่างเข้มข้นและมีมาตรฐานที่สูงกว่าองค์กรที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นองค์กรวิชาชีพ
10. สภาทนายความต้องกำหนดมาตรการลงโทษทนายความที่กระทำความผิดจรรยาบรรณ (Ethics) มีกระบวนการเกี่ยวกับคดีที่โปร่งใสและเป็นสาธารณะ ประชาชนเข้ารับฟังได้

**เอกสารอ้างอิง**

จิตติ ดิงศภัทย์. (2553). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย*. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 106  
พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 6